

ญี่ปุ่นกับการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนสินค้าอาหาร

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงโตเกียว

ญี่ปุ่นเป็นประเทศผู้นำเข้าสุทธิสินค้าอาหารรายใหญ่ที่สุดของโลก มูลค่าการนำเข้าอยู่ที่ราว 7.9 ล้านล้านเยนต่อปี ในขณะที่ การส่งออกอยู่ที่ 434 พันล้านเยนต่อปี Mr. Yasuhiko Nakamura ประธานของ Government's Food Education Council มีข้อสังเกตว่า ที่ผ่านมา ญี่ปุ่นไม่ประสบปัญหาการนำเข้าสินค้าอาหารเป็นเพราะว่าญี่ปุ่นสามารถสู้ราคาจากประเทศผู้ส่งออกได้ แต่ปัจจุบัน ญี่ปุ่นเริ่มประสบปัญหาการนำเข้าอันเนื่องมาจากการที่ผลผลิตสินค้าเกษตรและอาหารในประเทศผู้ผลิตหลักตกต่ำ ทำให้ปริมาณการส่งออกลดลงและราคาได้ปรับตัวสูงขึ้น ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ ไทย เวียดนาม และจีน ได้จำกัดการส่งออกข้าวเนื่องจากปริมาณผลผลิตมีจำกัด ส่งผลให้ราคาสินค้า ดังกล่าวพุ่งสูงขึ้นเป็นสองเท่า เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา

ปัญหาดังกล่าวทำให้กระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมง ของญี่ปุ่น มีแผนผลักดันให้องค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ออกกฎหมายประเทศสมาชิกจำกัดปริมาณ การส่งออกข้าวสาลี ข้าว และธัญพืชอื่นๆ อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอดังกล่าวของญี่ปุ่นคงยากที่จะได้รับการสนับสนุนในเวที WTO เนื่องจากตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ญี่ปุ่นมีนโยบายให้การคุ้มครองภาคการเกษตรของประเทศอย่างเข้มข้น โดยใช้ทั้งมาตรการอุดหนุนภายในประเทศและการตั้งกำแพงภาษีนำเข้าในอัตราที่สูงมาก และที่ผ่านมาในการประชุม WTO รอบโดฮา ประเทศกำลังพัฒนาที่เป็นผู้ส่งออกสินค้าเกษตรหลายประเทศได้กดดันให้ญี่ปุ่นลดอัตราภาษีนำเข้าและเปิดตลาดสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้น แต่ข้อเสนอดังกล่าว ก็ยังไม่เกิดผลอย่างเป็นทางการ

นอกจากนี้ เพื่อเพิ่มสัดส่วนการพึ่งพาตนเองด้านอาหารของประเทศ รัฐบาลญี่ปุ่นเห็นว่า การเพิ่มปริมาณการบริโภคข้าวซึ่งเป็นสินค้าเกษตรเพียงอย่างเดียวที่ญี่ปุ่นมีผลผลิตเพียงพอต่อการบริโภคในประเทศ เป็นกุญแจสำคัญ โดยรัฐบาลตั้งเป้าการพึ่งพาตนเองด้านอาหารจากอัตราร้อยละ 39 ในปัจจุบัน ไปเป็นร้อยละ 45 ในปี 2015 อย่างไรก็ตาม สถิติชี้ให้เห็นถึงการลดลงของปริมาณการบริโภคข้าวของชาวญี่ปุ่นจาก 12.99 ล้านตันในปี 1965 เหลือเพียง 8.5 ล้านตัน ในปัจจุบัน ในขณะที่ปริมาณการผลิตข้าวในปีปัจจุบันเกินความต้องการบริโภคในประเทศอยู่ 0.21 ล้านตัน

จากข้อมูลของ OECD ชาวญี่ปุ่นได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลถึงร้อยละ 53 ของรายได้ นับว่าสูงที่สุดในโลก นอกจากนี้ การที่อัตราภาษีนำเข้าข้าวของญี่ปุ่นอยู่ที่ 341 เยนต่อกก. ส่งผลให้ราคาขายปลีกข้าวในกรุงโตเกียวสูงกว่านครชิคาโกเกือบ 5 เท่าตัว รวมไปถึงข้อมูลของกระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมง ของญี่ปุ่น ระบุว่า ต้นทุนการผลิตข้าวของญี่ปุ่นก็สูงกว่าสหรัฐฯ ถึง 10 เท่า) จากข้อเท็จจริงดังกล่าว ทำให้นักวิชาการ เช่น Ms. Emiko Ohnuki Tierney ศาสตราจารย์แห่ง Wisconsin University ซึ่งเป็นผู้แต่งหนังสือ Rice for Self เห็นว่าในทางเศรษฐกิจแล้ว ญี่ปุ่นควรนำเข้าข้าวจากสหรัฐฯ (California Rice) ที่มีลักษณะไม่แตกต่างไปจากข้าวในประเทศ (Japonica Rice) แทนการผลิตข้าวเพื่อบริโภคเองในประเทศ

นอกจากเรื่องราคาและต้นทุนการผลิตแล้ว การที่ญี่ปุ่นต้องเปิดตลาดสินค้าเกษตรภายใต้ WTO ได้ส่งผลให้จำนวนเกษตรกรญี่ปุ่นลดลงเป็นอย่างมาก โดยสถิติระบุว่า จำนวนเกษตรกรญี่ปุ่นในปี 2005 เหลือเพียง 3.4 ล้านคน จากเดิมที่มีถึง 14.5 ล้านคน ในปี 1960 (ปัจจุบัน จำนวนประชากรในประเทศมีประมาณ 120 ล้านคน) และผลงานวิจัยของกระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมง ระบุว่า หากญี่ปุ่นยกเลิกภาษีนำเข้าสินค้าเกษตรทั้งหมด การผลิตสินค้าเกษตรในประเทศจะลดลงถึงร้อยละ 42 หรือคิดเป็นมูลค่า 3.6 ล้านล้านเยน

จากสถานการณ์ภาคเกษตรที่ญี่ปุ่นเผชิญอยู่ในปัจจุบัน สิ่งที่ทำทลายให้ภาครัฐต้องพิจารณาอย่างรอบคอบและรัดกุม คือ การกำหนดนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการนำเข้าและส่งออก สินค้าเกษตรและอาหารให้มีความสมดุล ทั้งเรื่องการควบคุมการส่งออก ภาษีนำเข้า ตลอดจนมาตรการกีดกันการนำเข้า เพื่อที่จะสามารถตอบโจทก์ที่ประเทศต้องเผชิญอยู่ในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

เมษายน 2550

แหล่งข้อมูล

- "Japan to call on WTO to outlaw food-export curbs", The Japan Times, 25 April 2008